

SELÇUKLULAR TARİHİ 2

Anadolu Selçukluları ve Beylikler

Prof. Dr. Ali ÖNGÜL

ÇAMLICA

İstanbul 2016

*Eserimin bu cildini,
çalışmalarında her zaman
bana destek olan eşim
Fahriye'ye ithaf ediyorum.*

KISALTMALAR

a.mlf.	: Aynı müellif
AÜEFD.	: Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi
AÜİFD.	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
bk.	: Bakınız
BSİT	: Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi
çvr.	: çeviren
DGBİT	: Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi
DİA	: Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
DİFM	: Dârülfünûn İlahiyat Fakültesi Mecmuası
EI.	: Encyclopaedia of Islâm
h.	: Hicrî
haz.	: Hazırlayan
hs.	: Hicrî-şemsi
İA.	: İslâm Ansiklopedisi
İTED	: İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi
Krş.	: Karşılaştırınız
Ktp.	: Kütüphane
m.	: Milâdî
mad.	: Madde
MKD	: Millî Kültür Dergisi
MTM	: Millî Tettebbular Mecmuası
nr.	: Numara
nşr.	: Neşreden
ö.	: Ölümü
s.	: Sayfa
SAD	: Selçuklu Araştırmaları Dergisi
str.	: Satır
sy.	: Sayı
ŞM	: Şarkiyat Mecmuası
TAD	: Tarih Arş. Dergisi (Ankara Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fak.)
TD	: Tarih Dergisi
TDAY	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TED	: Tarih Enstitüsü Dergisi
THİTM	: Türk Hukuk ve İktisat Tar. Mec. (İst. Üniv. Türkiyat Enst.)
TK	: Türk Kültürü
TM	: Türkiyat Mecmuası
TOEM	: Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası
trc.	: Tercüme
Trç.	: Türkçe
TSD	: Tarih Semineri Dergisi (İst. Ü. Ed. Fak.)
TSMK	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
TTEM	: Türk Tarihi Encümeni Mecmuası
TTK	: Türk Tarih Kurumu
v.d.	: ve devamı
vr.	: Varak
v.s.	: ve saire
yk.	: Yaprak
Yay.	: Yayınlayan
YAD.	: Yıllık Araştırmalar Der. (Ank. Ü. İlahiyat Fak. Türk ve İslâm Sanatları Enst.)
VD	: Vakıflar Dergisi

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ XIII

V. ANADOLU SELÇUKLULARI 1-252

1. Süleymanşah 1-19

Devletin Kuruluşu 1. -Mansûr'un Bertaraf Edilmesi 5. -Bizans'la Anlaşma Yapılması 6. -Süleymanşah'ın İznik'te Devletini Kurduğu Sırada Anadolu' daki Siyasî Durum 7. -Süleymanşah'ın Güneydoğu Anadolu'daki Fetihleri 8. a) Çukurova (Kilikya)'nın Fethi 8. b) Antakya'nın Fethi 9. -Süleymanşah'ın Müslim ile Savaşı 10. -Süleymanşah'ın Tutuş ile Savaşı ve Ölümü 12. -Ebu'l-Kasım Yönetimi 14. -Çaka ve Tanrıbermiş'in Beylikleri 18.

2. Sultan I. Kılıç Arslan 20-41

Kılıç Arslan'ın Bizans'a Karşı Seferi 21. -Çaka Bey'in Bertaraf Edilmesi 21 -Haçlı Seferlerinin Başlaması 23. -Haçlıların Urfa'ya Hâkim olması 27. -Haçlıların Antakya'ya Hâkim Olması 27. -Haçlıların Kudüs'e Hâkim Olması 31. -Gümüştekin'in Malatya'yı Kuşatması 32. -1101 Yılı Haçlı Seferleri 33. Gümüştekin'in Malatya'yı Zaptı 34. -Sultan Kılıç Arslan'ın Gümüştekin ile Bozuşması ve Savaşı 35. -Kılıç Arslan'ın Malatya'yı Ele Geçirmesi 36. -Kılıç Arslan'ın Musul'a Hâkim Olması 37. -Kılıç Arslan'ın Çavlı ile Savaşı ve Ölümü 38.

3. Sultan Şahinşah 42-44

Bizans'a Karşı Seferler 42. a) Bizans'a Karşı Birinci Sefer 42. b) Bizans'a Karşı İkinci Sefer 43. -Bizans İmparatorunun Alaşehir Seferi 43.

4. Sultan I. İzzeddin Mesud 44-63

Bizans İmparatoru Ioannes'in Denizli'yi Ele Geçirmesi 45. -İmparator Ioannes'in Uluborlu'yu ve Antalya Yörelerinde Bazı Yerleri Ele Geçirmesi 46. -Anadolu'da Üstünlüğün Dânişmendli'lere Geçmesi ve Emir Gazi'nin Malatya'yı Alması 47. -Sultan Mesud -Melik Arap Mücadelesi 47. -Anadolu'da Üstünlüğün Yeniden Selçuklulara Geçmesi 50. -Bizans İmparatoru Manuel'in Batı Anadolu Seferi ve Konya Üzerine Yürüyüp Kuşatması 51. -İkinci Haçlı Seferi 52. -Güneydoğu Anadolu'daki Haçlılar Üzerine Seferler 57. -Dânişmendlilerin İtaat Altına Alınması 59. -Çukurova (Kilikya)'daki Ermeniler Üzerine Seferler 60. a) Ermeniler Üzerine Birinci Sefer 60. b) Ermeniler Üzerine İkinci Sefer 60. -Sultan I. İzzeddin Mesud'un Ölümü ve Kişiliği 61.

5. Sultan II. İzzeddin Kılıç Arslan 64-84

Musul Atabegi Nureddin Mahmud ile Anlaşmazlık 65. -Sultan Kılıç Arslan'a Karşı Yapılan İttifaklar 66. -Atabeg Nureddin Mahmud ile Rekabet ve Dânişmendlilerin Sivas Kolunun Ortadan Kaldırılması 67. -Miryokefalon (Myriokephalon: Kumdanlı) Meydan Savaşı 70. -Kılıç Arslan'ın Malatya'yı Alması ve Dânişmendlilerin Bu Koluna da Son Vermesi 73. -Selçuklu -Eyyubî İlişkileri 74. -Bizans'a Karşı Yeni Fetihler ve Türkmen Göçleri 76. -Kılıç Arslan'ın Ülkeyi Oğulları Arasında Bölüştürmesi 77. -Üçüncü Haçlı Seferi 78. -Sultan II. İzzeddin Kılıç Arslan'ın Son Yılları, Ölümü ve Kişiliği 82.

6. Sultan I. Gıyâseddin Keyhusrev (İlk Saltanatı) 84-85

Bizans'a Karşı Batı Anadolu'ya Sefer 85.

7. Sultan II. Rükneddin Süleymanşah 86-96

Bizans ile Yeni Bir Anlaşma Yapılması 88. -Çukurova'daki Ermeniler Üzerine Sefer 88. -Malatya'nın İlhakı 89. -Saltuklu İli'nin İlhakı 89. -Gürcistan Seferi 91. -Selçuklu Kudretinin Yayılması 93. -Ankara'nın İlhakı 93. -Sultan II. Rükneddin Süleymanşah'ın Ölümü ve Kişiliği 94.

8. Sultan III. İzzeddin Kılıç Arslan 96

Sultan I. Gıyâseddin Keyhusrev (İkinci Saltanatı) 97-107

Karadeniz Sahillerinde Yerleşen Komnenoslar Üzerine Sefer ve Samsun'un Kurtarılışı 100. -Antalya'nın Fethi 102. -Çukurova'daki Ermeniler Üzerine Sefer 103. -Alaşehir Savaşı ve Sultan Gıyâseddin Keyhusrev'in Ölümü 104.

9. Sultan I. İzzeddin Keykâvus 108-122

Alâeddin Keykubâd'ın Kardeşi İzzeddin Keykâvus'u Kayseri'de Kuşatması 108. -İzzeddin Keykâvus'un Kardeşi Alâeddin Keykubâd'ı Ankara Kalesi'nde Kuşatması 110. -Kıbrıs Kralı ve Venedikliler ile Ticarî Anlaşmalar 111. -Sinop'un Fethi 112. -Antalya'nın Geri Alınması 113. -Çukurova'daki Ermeniler Üzerine Seferler 114. a) Ermeniler Üzerine Birinci Sefer 114. b) Ermeniler Üzerine İkinci Sefer 114. -Eyyubiler ile İlişkiler ve Halep Seferi 116. -Sultan I. İzzeddin Keykâvus'un Ölümü ve Kişiliği 120.

10. Sultan I. Alâeddin Keykubâd 123-157

Moğollara Karşı Alınan Tedbirler: Hudut Kalelerinin ve Şehir Surlarının Tahkimi 124. -Alanya (Alâiye, Kalonoros)'nın Fethi 124. -Halife Nâsır Lidinillâh'ın Sultandan Asker İstemesi 127. -Sultan ile Emirler Arasında Mücadele ve Bazı Emirlerin Bertaraf Edilmesi 128. -Ermeniler ve Haçlılara Karşı Seferler 130. -Kırım (Suğdak) Seferi 132. -Artuklular Üzerine Sefer: Adıyaman, Kahta ve Kemişkezek Kalelerinin Alınması 134. -Mengüçüklü İli (Erzincan-Kemah)'nin İlhakı 135. -Trabzon Rumlarına Karşı Sefer 139. -Yassıçimen Meydan Savaşı 140. -Erzurum'un İlhakı 144. -Moğollara Karşı Tedbirler ve Gürcistan Seferi 145. -Ahlat ve Çevresinin Alınması 146. -Harzem Beylerinin Selçuklu Devleti'nin Hizmetine Girmeleri 147. -Eyyubiler ile Savaşlar 148.